

ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у грудні 2025 року

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

Загальні питання
В Україні

3 грудня віцепрем'єр-міністр з гуманітарної політики України – міністр культури України Тетяна Бережна провела зустріч із делегацією Королівства Данія на чолі з Надзвичайним і Повноважним Послом Королівства Данія в Україні Томасом Лунд-Соренсенем. У розмові також взяли участь генеральний директор Данського інституту культури Камілла Мордхорст та директор Асоціації данських музеїв Нільс Маріус Єнсен. Під час зустрічі було обговорено: функціонування Українського фонду культурної спадщини; підготовку до старту державного проєкту Президента України Володимира Зеленського «1000 годин українського контенту», до реалізації якого, зокрема, залучатимуть експертну підтримку Данського інституту кіно; можливості поглиблення співпраці у музейному та культурному секторах тощо.

12 грудня під час зустрічі Т. Бережної та її заступників Анастасії Бондар і Наталії Мовшович із представниками Європейського інвестиційного банку було розглянуто фінансові рішення для доступнішого кредитування креативного бізнесу. ЄІБ представляли Крістіна Мікулова, голова Регіонального представництва у країнах Східної Європи, Ліонель Рапай, директор департаменту кредитування державного сектору, Свен Робен, в. о. керівника кредитування приватного сектору в Україні. Сторони домовились розпочати опрацювання проєкту кредитної підтримки креативного сектору, що стане першим кроком до запуску нових фінансових можливостей для галузі.

12 грудня також Т. Бережна представила стратегічні завдання, міжнародні проєкти у рамках Альянсу культурної стійкості (CRA) – міжнародної платформи, започаткованої на конференції URC2025 у Римі (Італія) для підтримки культурного сектору України. Захід зібрав послів, представників міжнародних організацій, культурних інституцій і державної влади. Серед представлених ініціатив: Український фонд культурної спадщини (UCHF) – багатодонорський фонд у Брюсселі (Бельгія) для захисту нашої спадщини; Equipment for Culture (E4C) – підтримка інституцій обладнанням; CuRe – Culture for Recovery – інтег-

рація культури у відбудову та відновлення; Міжнародні резиденції та фестивалі – розвиток креативної дипломатії.

16 грудня у Міністерстві культури України відбулося офіційне представлення Манон Дюверже, яка з наступного року надаватиме експертну допомогу Міністерству культури у сфері кінематографії. Вона є магістринею аудіовізуального права Університету Сорбонна і має багаторічний досвід роботи в Директораті з європейських та міжнародних справ Національного центру кінематографії Франції, де координувала програми підтримки міжнародної кінокопродукції. У зустрічі взяли участь заступниця міністра культури Наталія Мовшович, а також представники Посольства Франції в Україні та Агенції Expertise France. Сторони обговорили стратегічні пріоритети та домовилися про подальші кроки для інтеграції французького досвіду в українські культурні проекти.

Заступниця міністра культури з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Анастасія Бондар долучилась до 14-ї сесії Парламентської асамблеї України і Польщі «Безпека в Європі – безпека в Україні», яка пройшла 11 грудня у Львові. У межах сесії відбулося дві панелі під модеруванням співголів Парламентської Асамблеї – заступниці голови Верховної Ради України Олени Кондратюк та віцемаршалка Сейму Республіки Польща Моніки Веліховської. А. Бондар взяла участь у роботі панелі «Інтеграція України до структур ЄС. Діяльність Польщі на міжнародній арені та підтримка євроінтеграційних прагнень України». Вона виступила із доповіддю на тему «Гуманітарний та суспільний вимір євроінтеграції».

У межах співпраці України та Польщі з питань історичної пам'яті Міністерство культури України надало чергові дозволи на здійснення пошукових робіт. Рішення ґрунтується на домовленостях Українсько-польської робочої групи. Їх зафіксували у спільному комюніке за підсумками роботи у 2025 році та за результатами зустрічі Президента України Володимира Зеленського та Президента Республіки Польща Кароля Навроцького 19 грудня 2025 року у Варшаві. Дозвіл охоплює продовження досліджень на території колишнього села Пужники Тернопільської області. Інший дозвіл стосується пошукових робіт на територіях колишніх колоній Острівки та Воля Островецька у Волинській області. Українські та польські фахівці планують провести ці роботи у форматі спільних експедицій у 2026 році.

Відбувся запуск інформаційно-комунікаційної системи «Реєстр заявок та отримувачів державної підтримки у сфері культури». Програмне забезпечення реєстру розроблено за підтримки Міністерства цифрової трансформації України та Міжнародної благодійної організації «Фонд Східна Європа» в інтересах Міністерства культури України. Роботи було здійснено в межах програми міжнародної технічної допомоги «Інноваційна лабораторія підтримки асоціації Україна – ЄС (ІнноЛабЄС)», яка реалізується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH за фінансової підтримки Уряду Федеративної Республіки Німеччина через Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку (BMZ) та розгорнуто на платформі Дія.Engine.

За кордоном

10 грудня Генеральна асамблея ООН ухвалила ініційовану Україною резолюцію «Зміцнення міжнародного співробітництва та координації зусиль у справі вивчення, пом'якшення та мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи». Україна вперше з 1986 року закріпила в ООН українську транслітерацію слова «Chornobyl» замість російського «Chernobyl».

12 грудня під час 20-ї сесії Міжурядового комітету ЮНЕСКО з охорони нематеріальної культурної спадщини в Нью-Делі (Індія) Україну було обрано заступницею голови Бюро Міжурядового комітету на один рік. Посада заступниці голови Бюро відкриває для України можливості формувати порядок денний Комітету, пропонувати нові рішення, ініціювати майбутні проекти та виробляти спільні позиції держав-учасниць для подальшого розгляду й ухвалення рішень.

У межах 20-ї сесії Міжурядового комітету ЮНЕСКО з охорони нематеріальної культурної спадщини в Нью-Делі (Індія) відбулася зустріч української та індійської делегацій. Україну на перемовинах представили заступник міністра культури України Іван Вербицький та перший секретар Постійного представництва України при ЮНЕСКО Марина Єрмакова. З індійського боку участь узяв Секретар з питань культури Міністерства культури Індії Шрі Вівек Аггарвал. Учасники зустрічі підтвердили готовність активувати виконання Програми культурного співробітництва між Міністерствами культури України та Індії на 2025–2028 роки, підписаної під час візиту Прем'єр-міністра Індії до України у серпні 2024 року. Сторони обговорили напрями поглиблення співпраці в культурній сфері між країнами. Серед можливих заходів співпраці розглядаються: проведення українських культурних подій в Індії та індійських – в Україні, академічні та професійні обміни між установами обох країн, організація мистецьких резиденцій, виставкових проєктів, фестивалів, в тому числі з залученням Українського інституту і Індійської ради з питань культурних зв'язків. Окрему увагу сторони приділили питанню цифрової трансформації у сфері культури. Обговорювався досвід обох держав у впровадженні реєстрів матеріальної та нематеріальної культурної спадщини як важливого інструмента її збереження, популяризації та забезпечення доступності для громадян.

Уряд Фландрії (Бельгія) спрямує 250 тисяч євро на підтримку культурного сектору України через ЮНЕСКО, яка розробила спеціальний план дій із підтримки української культури. Відповідну угоду було підписано у штаб-квартирі організації у Парижі (Франція). Кошти використають, зокрема, на створення мобільних бібліотек і підтримку перекладів українською мовою. Фінансування також передбачає реалізацію культурних ініціатив, спрямованих на зміцнення психологічної стійкості українців в умовах війни.

Віцепрем'єр-міністр з гуманітарної політики – міністр культури України Тетяна Бережна під час участі у форматі онлайн на засіданні Комітету з культури, науки, освіти та медіа Парламентської асамблеї Ради Європи закликала до посилення захисту української культурної спадщини. До засідання також долучилась народна депутатка України, заступниця голови парламентського Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Євгенія Кравчук.

Міністр закордонних справ України Андрій Сибіга провів у Парижі зустріч із новообраним Генеральним директором ЮНЕСКО Халедом Ель-Енані, під час якої сторони обговорили подальшу співпрацю та підтримку України у подоланні наслідків російської агресії, а також приділили увагу ключовим пріоритетам України як члена Виконавчої ради ЮНЕСКО.

Під час участі у 20-му засіданні Комітету ЮНЕСКО із захисту культурних цінностей у разі збройного конфлікту у Парижі заступниця міністра культури з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Анастасія Бондар провела низку двосторонніх зустрічей. У розмові з директором Центру Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Лазаре Ассомо було зосереджено увагу на ситуації навколо Херсонесу – пам'ятки на окупованій території, де вже десятий рік проводяться незаконні будівельні роботи, а також кроки України у підготовці до наступного засідання Комітету. Також А. Бондар зустрілася з представниками Міністерства культури Франції, серед яких Яннік Фор, керівник управління юридичних та міжнародних питань, Драгослав Захарієв, заступник керівника Офісу європейських справ, Паскаль Льєво, заступник керівника Делегації з інспекції, досліджень та інновацій Головного управління спадщини та архітектури, та Мона Руже-Дюко, радниця з міжнародних відносин. Сторони обговорили відновлення культурної спадщини та роль цифрових рішень у її збереженні. Особливу увагу було приділено досвіду реставрації Нотр-Даму. Окремо заступниця міністра провела зустріч із представниками французьких компаній та організацій, залучених до відновлення культурних об'єктів, зокрема Фабрісом Дюамелем та Кларою Байєр (HCHEVALIER), Гаєлем Полесом та Роменом Манзоні (TIMELAPSE GO і TT GEOMETRES EXPERTS), а також Жан-Мішелем Гільманом та Людовіком Лебо (REBUILD NOTRE-DAME DE PARIS).

Заступник міністра культури України Іван Вербицький провів 17 грудня низку робочих зустрічей у столиці Польщі Варшаві. Із заступником міністра культури та національної спадщини Республіки Польща Марекком Кравчиком обговорили прогрес у питанні пошукових та ексгумаційних робіт, а також перепоховань, досягнутий у 2025 році завдяки діяльності робочої групи, утвореної наприкінці 2024 року під егідою міністрів культури двох країн. Сторони домовилися про обмін практичним досвідом у сфері культури вже на початку 2026 року. Виклики у сфері реставрації в Україні були темою розмови Івана Вербицького з директоркою Інституту Полоніки Катажиною Соколовською. Було досягнуто домовленості систематизувати співпрацю у цьому напрямку як на двосторонньому рівні, так і в межах українсько-польсько-литовського діалогу в рамках Люблінського трикутника. Під час свого візиту до Польщі заступник міністра також провів зустріч із координатором Фундації OVMIN Василем Пастернаком. Йшлося про підтримку музеїв в Україні та розвиток міжнародної співпраці.

До Глобальної коаліції українських студій, державної ініціативи з вивчення України у закладах вищої освіти світу, приєдналися одразу 12 навчальних закладів Франції. Серед тих університетів, які відкрили українські студії, є такі: Sorbonne Université; Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne; University of

Lorraine; Université de Rennes; INALCO; Sciences Po Paris. У підписанні домовленостей у Сорбонні взяли участь перша леді України Олена Зеленська, міністр закордонних справ України Андрій Сибіга та генеральний директор Українського інституту Володимир Шейко. Нині коаліція налічує вже 44 учасники з 15 країн світу.

Український мистецький сезон у Франції

У Франції розпочався «Сезон України», який триватиме чотири місяці під назвою «Вояж в Україну». Український сезон є найбільшою програмою двостороннього культурного співробітництва; великі заходи заплановано у французьких містах-побратимах. Серед міст, що прийматимуть заходи Українського сезону, – Ліон, Марсель, Тулуза, Ренн, Нант, Страсбург. Організатором програми виступив Український інститут. До неї увійшло близько п'ятдесяти подій: кінопокази, театральні заходи, музичні концерти, виставки, літературні зустрічі та дискусії. Урочисте відкриття Українського сезону у Франції, гаслом якого стало «Культура дає відсіч», відбувалося 1 березня в паризькому Театрі де ла Віль. Відкрила Сезон перша леді України Олена Зеленська. На відкритті також були перша леді Франції Бріжит Макрон, міністри закордонних справ України та Франції Андрій Сибіга та Жан-Ноель Барро, міністр культури Франції Рашида Даті, мер Парижа Анн Ідальго. Також виступили український режисер-документаліст М. Чернов і французький філософ, письменник, режисер Бернар-Анрі Леві; український бандурист В. Войт і французький виконавець Рафаль; український письменник А. Курков і французька акторка Жюльєт Бінош; французький письменник Філіп Клодель і українські письменники та військові Я. Черногуз і А. Чапай (взяли участь онлайн); українські режисерки О. Гібелінда й І. Цілик та французький режисер Мішель Азанавічус.

У паризькому Театрі де ля Конкорд у рамках Українського сезону у Франції проходив фестиваль «Україна, подих свободи». У Міжнародний день прав людини, 10 грудня, фестиваль відкрили Надзвичайний і Повноважний Посол України у Франції Вадим Омельченко та директорка Французького Інституту Єва Нгуєн Бін. Фестиваль «Україна. Подих свободи» почався дискусією правозахисниці Олександри Матвійчук та журналіста «Le Monde» Ремі Урдана про шлях до справедливого миру. Окрему частину програми було присвячено темі депортованих українських дітей. 11 грудня в театрі дискутували про роль творчості в умовах війни та протидії пропаганді, читали сучасну українську поезію. Відбулося також відкриття двох фотовиставок, серед них – експозиція робіт фотокореспондентів Укрінформу «В епіцентрі шторму: спільноти в Україні у воєнний час» («Eye of the Storm: Communities in Wartime Ukraine»). Український сезон у Франції став можливий завдяки Французькому інституту та його офісу в Києві, Українському інституту та його представництву у Франції, МЗС України й Міністерству закордонних та європейських справ Франції, міністерствам культури Франції та України, посольствам України та Франції, культурним інституціям у Франції та Україні.

Вшанування пам'яті В Україні

2 грудня у Києві відбулися одразу дві події, які мали на меті вшанувати пам'ять Єжи Ґедройця, польського політичного діяча, публіциста, видавця, культуролога, українофіла: відкриття меморіальної дошки на його честь, а також церемонія нагородження переможців Конкурсу його імені. Організатор обох подій – Польський інститут у Києві. У церемонії урочистого відкриття меморіальної дошки взяли участь: Пьотр Лукасевич, тимчасово повірений у справах Польщі в Україні; Ярослав Годун, директор Польського інституту в Києві; Анна Бернхардт, голова Інституту літератури в Парижі; Іван Григор'єв, художник і автор меморіальної дошки та ін. Встановлення дошки ініціювало товариство «Lutchin Initiative» у партнерстві з видавництвом «Дух і літера» та Інститутом літератури в Парижі за всебічної підтримки Польського інституту в Києві.

Українська письменниця і правозахисниця Вікторія Амеліна посмертно стала почесною громадянкою міста Ліон у Франції. Цей статус надається щорічно правозахисникам і активістам з різних країн світу в тиждень, коли відзначається День прав людини. Рішення про надання статусу почесних громадян ухвалює мер Ліона Грегорі Дусе.

За кордоном

3 грудня в Єрусалимі урочисто було відкрито перший в Ізраїлі пам'ятник жертвам Голодомору в Україні за участі членів української урядової делегації на чолі з віцепрем'єр-міністром України Тарасом Качкою, представників мерії Єрусалима, Міністерства закордонних справ Ізраїлю, Кнесету, української громади та послів іноземних держав. Пам'ятник встановлено в центральній частині міста Єрусалим в парку Wohl Rose Garden. Його створено митцями Людмилою Темертей та Девідом Робінсоном та присвячено мільйонам жертв Голодомору, геноциду голодом, скоєного комуністичним радянським режимом проти народу України в 1932–33 роках. Ініціативу було реалізовано на доручення Президента України Володимира Зеленського за підтримки Фондації Дж. Темертея, мерії Єрусалима, Посольства України в Ізраїлі, Науково-освітнього консорціуму вивчення Голодомору та Світового Конгресу Українців.

Інформаційна безпека

За кордоном

3 грудня у Страсбурзі голова правління Суспільного М. Чернотицький та президентка ARTE G.E.I.E. Гайке Гемпель та віцепрезидент ARTE G.E.I.E. і президент ARTE France Бруно Патіно підписали договір про асоціацію. Угода закріплює партнерство між українським і європейським суспільними мовниками та відкриває новий етап спільної роботи, зокрема у копродукції проєктів.

У Варшаві у представництві Європарламенту в Польщі 28 листопада відбулося відкриття фотовиставки про війну «Україна у фокусі». В експозиції, що тривала два тижні, було представлено 20 світлин фотокореспондентів Укрінформу і PAP (Польське агентство преси). Відкриття фотовиставки супроводжувалося дискусією щодо протидії дезінформації, в якій взяли участь представни-

ки українського, польського та італійського інформангентств – Укрінформу, РАР й ANSA, а також Європарламенту.

Закордонне українство

В Україні

Міжнародна організація з міграції у співпраці з Міністерством закордонних справ та Міністерством соціальної політики, сім'ї та єдності України презентували Альянс діаспори з відновлення України як стратегічну платформу для довгострокового співробітництва та координації. Презентація відбулась у Дипломатичній академії України 15 грудня за участі представників уряду, організацій української діаспори, дипломатичних місій, міжнародних організацій та громадянського суспільства.

Музей національно-визвольної боротьби Тернопільщини отримав 16 500 книг і бібліотечних матеріалів з приватних родинних бібліотек української діаспори в Канаді та колекції провідних діячів ОУН – Миколи Плав'юка та Зеновія Книша. Це продукція історичної, культурної та етнографічної тематики, твори української класики, періодичні видання (журнали, газети).

За кордоном

У польському місті Перемишль 12–14 грудня відбувся Форум українців Східної Європи під гаслом «Єдність, сила, майбутнє» – масштабна зустріч, що об'єднала представників українських громад із тринадцяти країн, зокрема, Чехії, Естонії, Угорщини, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Румунії та Словаччини. Учасники форуму заслухали промови Мар'яни Беци (онлайн), заступниці міністра закордонних справ України; Василя Боднаря, посла України в Польщі та ін. Заступник міністра закордонних справ Олександр Міщенко виступив під час панельної дискусії «Європейське українство і Україна: партнерство, вплив, майбутнє». Основні дискусії були зосереджені на питаннях міжнародної адвокації, протидії дезінформації, розвитку молоді та освіти, утвердження духовних цінностей, збереження української ідентичності та зміцнення української присутності в регіоні. У нідерландському місті Гарлем відбувся Форум української громади «Волонтерський рух – будуємо українство разом», який об'єднав активістів, представників діаспори, дипломатів та партнерські організації, що підтримують Україну під час повномасштабної війни. Відкривали захід посол України в Нідерландах Андрій Костін та мер Гарлема Йос Вінен. Форум став ключовим майданчиком для обговорення ролі волонтерства в об'єднанні українців за кордоном та зміцненні підтримки України у гуманітарному, культурному й інформаційному напрямках.

Завдяки спільним зусиллям Посольства України в Королівстві Іспанія, Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) до Музею сухопутних військ військової академії міста Толедо було урочисто передано переклад вірша українського поета Богдана-Ігоря Антонича «Слово про Альказар». Подія стала символом військового братерства. Задум втілила Українська Громада Іспанії.

В Українському домі в Данії (Копенгаген) відбулося урочисте відкриття виставки «ДоДому на Різдво», яка представила багату колекцію традиційного українського мистецтва та сімейних реліквій, привезених безпосередньо з Києва. Виставку було підготовлено кураторами Марією Квіткою та Олексієм Анановим завдяки співпраці з Національним центром «Український Дім» (Київ) та у партнерстві з Національним музеєм народної архітектури та побуту України.

В Українському культурному центрі «Старий млин» у Торонто (Канада) відбувся гала-вечір і церемонія нагородження Літературного фонду Пітерсона. На заході було відзначено роботу американського філантропа Говарда Дж. Баффета та лауреатів премії за переклад книг, пов'язаних з Україною. На відкритті до учасників звернулися генеральний консул України в Торонто Олег Ніколенко та міністр закордонних справ Канади Аніта Ананд.

У Відні, у Посольстві України в Республіці Австрія, відбувся передріздвяний захід, який об'єднав представників дипломатичного корпусу та друзів України. Захід було організовано у співпраці з Постійним представництвом України при міжнародних організаціях у Відні. Центральною подією вечора стала демонстрація автентичних українських строїв з кількох регіонів країни. Учасники події мали нагоду побачити вишиванки та традиційний одяг з Буковини, Галичини та Покуття.

У столиці Туреччини Анкарі відбулися урочисті заходи з нагоди 70-річчя Асоціації культури та солідарності кримських татар. У святковому концерті взяли участь творчі колективи, що діють при Асоціації культури та солідарності кримських татар, та відомі в Туреччині виконавиці кримськотатарських пісень.

Українську громаду, дипломатів і представників інших національних спільнот Греції об'єднав традиційний зимовий фестиваль «Українське Різдво в Афінах», організований Товариством підтримки та розвитку культурної спадщини «Трембіта». Фестиваль пройшов за сприяння мерії міста Перістері. До свята долучилися дипломати Посольства України в Грецькій Республіці.

У Гонконзі (Китай) відбулося відкриття виставки художниці Тетяни Кузьмич (Кашуби) «Українська різдвяна витинанка», організована Українським товариством в Гонконзі та Wyndham Social.

Українські громади Абу-Дабі та Дубаю об'єднав фестиваль «Коляда 2025», що відбувся у столиці Об'єднаних Арабських Еміратів. Проведення заходу стало можливим завдяки спільним зусиллям Посольства України в ОАЕ, ансамблю української пісні та танцю «Червона калина», української школи «Дивосвіт», спільноти «Українці в ОАЕ» та ін.

В Ірландії засновано Український культурний центр (Ukrainian Cultural Centre in Ireland) для промоції української культури. Співзасновницею та директоркою центру стала українська журналістка, координаторка проєкту «Слова і кулі» та культурна менеджерка Н. Корнієнко.

У Гамбурзі (Німеччина) та його околицях стартував новий проєкт регулярних україномовних екскурсій. Ця ініціатива має на меті зробити культурне життя української громади більш доступним і різноманітним. Проєкт є ініціативою україномовних гідів, які об'єдналися, щоб створити насичену культурну програму для співвітчизників. Ідею було підтримано Ukraine Haus Hamburg.

Українська школа Франко-української асоціації на півдні Франції (AFUCA) відтепер матиме ім'я Марії Башкірцевої. Подія відбулася в Ніцці, де зберігається значна частина спадщини мисткині. У рамках урочистостей було відкрито скульптуру Марії Башкірцевої, яку асоціації подарували скульптори Єгор та Микита Зігура.

Український культурний центр «Мрія» спільно з Посольством України в Латвійській Республіці передав Латгальській центральній бібліотеці в Даугавпілсі 115 книжок українською мовою. Мета книжкової колекції – сприяти доступності української літератури в Даугавпілсі, зміцнювати культурний діалог і підтримувати місцеву українську громаду.

У Мехіко на базі Національної школи мов, лінгвістики та перекладу (ENALLT) Національного автономного університету Мексики (UNAM) проведено перше в історії країни заняття з української мови в університетському форматі. Ознайомчу сесію провела Тетяна Цвик – українка, співзасновниця громади українців у Мексиці «Casa de Ucraina en México».

Посольство України в Республіці Ангола спільно з ангольською компанією Onix Cinema провели в Луанді презентацію освітньої книги-коміксу «Ucrânia Hoje» / «Україна сьогодні». Проект став флагманською ініціативою культурної дипломатії України в Африці. Видання створено для португаломовної аудиторії та знайомить із ключовими етапами української історії, культурою, традиціями та сучасністю.

Музика В Україні

Музиканти з України, Ізраїлю, Литви та Данії зустрілися на одній сцені в рамках міжнародної мистецької події «Бетховен Вікенд». Національний президентський оркестр на чолі з диригентом Максимом Гусаком спільно із запрошеними солістками з різних країн протягом одного вікенду, у Колонній залі Національної філармонії України, виконав повний цикл фортепіанних концертів Людвіга ван Бетховена до 255-ї річниці композитора. Серед закордонних солісток: молоді піаністки Яель Колдовскі (Ізраїль), Елізабет Нільсен (Данія) та Юлія Садаунікайте (Литва). Подія відбулася за сприяння Посольства Королівства Данія в Україні.

Представники України, Польщі, Італії, Іспанії, Молдови, Румунії, Китаю та Латвії взяли участь у III Міжнародному конкурсі диригентів імені Андрія Кушніренка, що відбувся з 13 по 18 грудня року в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича у дистанційному форматі. До роботи у складі журі конкурсу долучились провідні фахівці диригентського мистецтва: Ярослав Хацінські (голова журі) – професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Поморського університету (м. Слупськ, Польща); Андреа Анжеліні (м. Венеція, Італія); Доріна Команеску (м. Ясси, Румунія), Емілія Морару (м. Кишинів, Молдова); Енрік Генеска (м. Барселона, Іспанія); Євгеній Устінсков (м. Даугавпілс, Латвія).

Понад 80 молодих вокалістів із Франції, Німеччини, Польщі та Китаю разом з учасниками з України упродовж тижня змагалися за звання переможця V

Конкурсу оперного співу серед молодих виконавців імені Василя Сліпака, урочисте закриття якого відбулося 3 грудня у Львівській національній опері імені Мирослава Скорика. Оцінювали учасників члени міжнародного журі – провідні музиканти, оперні співаки та диригенти з України, Європи та США.

За кордоном

У Нідерландах розпочався масштабний концертний тур симфонічного оркестру «INSO-Львів» Львівської національної філармонії та Національної заслуженої академічної капели України «ДУМКА». До середини січня українські музиканти дадуть 34 концерти у 12 містах: Маастрихт, Гронінген, Гертогенбос, Генгело, Арнем, Хілверсум, Гаага, Ейндховен, Амстердам, Роттердам, Бреда та Гарлем. Програма оркестру поєднує українську класику, сучасну симфонічну музику та кінематографічні шедеври. Гастролі організовано нідерландською компанією CADENZA ART PRODUCTION під керівництвом диригента Раймонда Янссена, з яким INSO-Львів співпрацює вже 15 років.

Український ансамбль Partes під орудою Наталії Хмілевської завершив концертний тур Нідерландами та Німеччиною, присвячений популяризації української духовної музики та традиції багатоголосся. Тур розпочався в Амстердамі і охопив Утрехт, Маастрихт, Алмере та Кельн. Концерт у Німеччині відбувся в межах виставки вітражів «Світло в темні часи. Середньовічні вітражі з Музею Ханенків у Києві» та серії :unlimited центру старовинної музики zamus, що поєднує ранню музику з сучасними мистецькими практиками.

У Лондоні 10 грудня відбулася британська прем'єра симфонічної поеми Ганни Гаврилець «Знаки», створеної наприкінці 2013 року під час Революції Гідності. Твір став центральним номером великої концертної програми «Symbols» у виконанні Lihtar Orchestra and Choir – незалежного колективу українських та іноземних студентів лондонських консерваторій, що спеціалізується на сучасній українській музиці. Диригентом вечора виступив Максим Левицький. Концерт було організовано в партнерстві з Українським інститутом.

3 грудня в Амстердамі та 4 грудня в Неймегені (Нідерланди) відбулися концерти проекту TO ALL RESURRECTED – A Living Anthology of Ukrainian Music, які представили українську музичну спадщину в сучасному звучанні. Проект постав як «жива антологія» української музики, що поєднала твори провідних сучасних композиторів із традиційними українськими піснями. Kamorkest van het Noorden виступив під керівництвом композитора й диригента Максима Шалигіна за участі українського піаніста Антонія Баришевського. У програмі прозвучали твори Максима Шалигіна, Віталія Годзяцького, Святослава Луньова й традиційні українські пісні у виконанні вокалістки Мар'яни Головченко. Окрім концертної частини, відбулася публічна дискусія про збереження культурної спадщини в умовах війни.

Народна хорова капела «Зоринка» вперше виступила з концертами в Італії, зокрема 19 грудня – в Римі, у стінах Сенату Італійської Республіки. Це один із перших заходів у комплексному проекті «Хор Надії», який передбачає участь юних тернополян у передріздвяних заходах у Римі та Ватикані. А 21 грудня «Зоринка» супроводжувала Божественну Літургію у Патріаршому катедраль-

ному соборі Святої Софії в Римі. Також на запрошення «Радіо Ватикан» літургійний спів хору транслювали в онлайн-режимі із Собору Святого Петра під час меси та після її завершення.

Хор «Гомін» Львівського органного залу виступив у парламенті Австрії у Відні, де виконав всесвітньо відомий «Щедрик» Миколи Леонтовича. Цей культурний захід, що відбувся на початку грудня 2025 року, став символом української різдвяної традиції та презентацією культури на міжнародному рівні.

Ноти «Щедрика» відтепер представлено на одній зі стін концертного простору Нью-Йорка – Carnegie Hall. Факсиміле рукопису Миколи Леонтовича було передано Українським інститутом як знак історичної тяглості української музичної присутності на цій сцені – від північноамериканської прем'єри твору у 1922 році до сучасної культурної дипломатії України. Публічне розміщення рукопису стало можливим після його передачі до архіву Carnegie Hall.

25 грудня у Вроцлаві (Польща) відбулися різдвяні заходи за участі Галицького академічного камерного хору (Galician Academic Chamber Choir). У греко-католицькій парафії Воздвиження Чесного Хреста хор взяв участь у Різдвяній Божественній літургії. Згодом колектив під керівництвом народного артиста України Василя Яциняка завітав із різдвяним віншуванням до Генерального консульства України.

Октет семінаристів зі Львова «Геофорос» став гостем II Фестивалю колядок «Різдвяна Зірка», що відбувся у німецькому місті Оффенбах. Захід об'єднав хорові колективи духовної та академічної музики з усього регіону.

Учасники хору Songs for Ukraine («Пісні для України») на Різдво виступили наприкінці щорічного звернення короля Великої Британії Чарльза III. Дійство відбулося 25 грудня у Вестмінстерському абатстві. Хор Songs for Ukraine виконав колядку Carol of the Bells – англomовну версію «Щедрика» Миколи Леонтовича. Для цього виступу британський композитор Саймон Го створив нове аранжування твору.

10-річна Софія Нерсесян, яка представляла Україну, посіла друге місце на конкурсі дитяче «Євробачення-2025» у Тбілісі (Грузія) з піснею «Мотанка».

Театр В Україні

У столичному Театрі на Лівому березі відбулася прем'єра вистави «Кавказьке крейдяне коло», яку київській сцені подарував театр Дайлес із Риги (Латвія). Це сучасне прочитання класичної притчі Бертольда Брехта від грузинського режисера Дати Тавадзе. У Латвії прем'єра вистави відбулася у 2023 році. Тепер її перенесено на українську сцену повністю – з усією сценографією, декораціями, костюмами та реквізитом. Виставу створено у співпраці творчих команд з України та Грузії за підтримки Театру Дайлес.

За кордоном

Національна опера України проводила зимові гастролі в Японії. Турне розпочалося на початку грудня виступами балетної трупи з постановками «Жігель» та «Снігова королева». Згодом до Японії прибули солісти опери та хор.

Артисти презентували японським глядачам Дев'яту симфонію Людвіга ван Бетховена, а також оперні вистави «Аїда» та «Турандот», продовжуючи гастрольну програму театру.

28, 29 і 30 листопада та 19 грудня Львівська національна опера представила одну з ключових прем'єр сезону – балет-феєрію «Мавка» на музику сучасної української композиторки Вікторії Польової. Твір написано за мотивами всесвітньо відомої драми-феєрії Лесі Українки. Візуальний світ балету створила міжнародна команда: литовський сценограф Арвідас Буйнаускас та художниця костюмів Наталія Міщенко.

Львівський академічний обласний музично-драматичний театр ім. Юрія Дрогобича провів гастролі в Туреччині. Цього року театр представив вистави «За двома зайцями», «Котигорошко» та святкову постановку до Дня Святого Миколая, відвідавши Анкару, Стамбул, Ізмір та Бурсу.

Радіовистава «Ненароджені для війни» від Радіо Культура увійшла до короткого списку BBC Audio Drama Awards у категорії «Найкраща європейська драма». BBC Audio Drama Awards – це одна з ключових нагород у сфері аудіовиробництва, яку вручають проектам за високу якість, розмаїття, оригінальність і високу якість.

Кіно

В Україні

З 4 по 7 грудня в онлайн-форматі відбувся VII Франко-український фестиваль молодого кіно «Міст» – міжнародна культурна подія, що стала платформою для підтримки молодого авторського кіно і розвитку діалогу між Україною та Францією. Онлайн-формат об'єднав глядачів із різних країн та дозволив широкій аудиторії долучитися до перегляду сучасних українських короткометражних стрічок. У конкурсній програмі взяли участь 16 фільмів (10 ігрових та 6 документальних) молодих українських авторів, які осмислюють досвід війни, пам'яті, втрати дому, вимушеної міграції, трансформації ідентичності, а також силу людського вибору й відповідальності. Усі фільми були доступні українською мовою з французькими або англійськими субтитрами. Одночасно з показами журі на чолі з французькою продюсеркою та громадською діячкою Фаб'єнн Серван-Шрайбер обирало переможців цьогорічного фестивалю. До складу журі ввійшли: Марина Багрій-Шахматова – сценаристка, редакторка, журналістка (Україна); Манон Луазо – режисерка, журналістка, сценаристка, правозахисниця (Франція, Велика Британія); Жан-Мішель Фродон – кінокритик газети Le Monde, багаторічний головний редактор видання Cahiers du Cinéma (Франція); Кася Адамик – режисерка, монтажерка, продюсерка, членкиня Ради Гільдії польських режисерів (Польща); Жонатан Заккаї – актор, режисер, продюсер, письменник (Бельгія). Фестиваль було реалізовано ГО «Міжнародна асоціація розвитку і підтримки української культури», благодійним фондом «Двері» за підтримки Держкіно, а також у партнерстві з Європейським фондом солідарності з українським кіно (ESFUF), Французьким інститутом в Україні та ін.

19–21 грудня в Києві проходив перший Форум експериментального кіно Ars Mediale – триденна подія, присвячена експериментальному та архівному кі-

но. Її тема – деколонізація архівів. Форум було реалізовано у співпраці з Goethe-Institut в Україні. До програми форуму увійшли понад десять стрічок із Західної Європи, Балкан, Південної Америки, Близького Сходу та України. Закордонний блок включав такі програми: «(Пере)осмислюючи дослідження в кіноетнографії та за її допомогою»/кафедра досконалості A*Midex Університету Екс-Марсель (Франція)/ куратор – Лоран ван Ланкер; «Зустрінемося на дні озера»/ Berlinale Forum Expanded/ куратор – Ульріх Цімонс (Berlinale Forum Expanded – це незалежна програма Інституту кіно- та відеоарту Arsenal у межах Берлінського міжнародного кінофестивалю); «Неприєднані наративи» /SINEMA TRANSTOPIA/ куратори – Гало Е. Рівера та Бетан Г'юз. (Sinema Transtopia – кінотеатр і культурна платформа у робочому кварталі Берліна, ініціатива поєднує кураторські кінопокази та освітні формати, зосереджуючись на міграції, транснаціональних досвідах і солідарності).

З 8 по 14 грудня у Харкові тривали покази фільмів у межах 31-го фестивалю «Нове німецьке кіно». Ініціатива реалізовується німецьким культурним інститутом Goethe-Institut спільно з компанією «Артхаус Трафік» за підтримки генерального партнера German Films та офіційного партнера ProCredit Bank. У Харкові подію підтримав німецько-український культурно-просвітницький центр «Будинок Нюрнберга». Захід традиційно було сфокусовано на найбільш знакових щорічних творах німецького кінематографа. Це – «Кельн 75» режисера Ідо Флука, «Острови» Яна-Оле Герстера, «Відображення № 3» Крістіана Петцольда, «Що знає Маріель» Фрідріха Гамбалека.

20 грудня у львівському Палаці мистецтв, у межах фестивалю Wiz-Art, було показано добірку семи короткометражних фільмів (з України, Бельгії, Чехії, США та інших країн), які досліджують поняття світла, зокрема «Камінь Долі», режисерка – Юлія Черна (Чехія), «Лойнс», знятий режисером Доріаном Джесперсом у копродукції Бельгії, Франції, Північної Македонії та Великої Британії, «Шоста варта» режисера Томера Гадада (Ізраїль), «Світлофор» Ромена Дюмонта, «Рідкісне каміння» режисера Цзяхана Лі з Китаю та ін. Проект отримав підтримку в межах Фонду стійкості від Goethe-Institut в Україні.

Із 4 по 18 грудня 2025 року Довженко-Центр у співпраці з Ribbon International та Anthology Film Archives представив ретроспективу раннього американського кіноавангарду. Сюди увійшли дві добірки коротких метрів «Ранній американський авангард: Мая Дерен та інші», окрема програма «Тіло + Танець», чотири повнометражні фільми та панельні дискусії. Ретроспектива досліджує появу американських експериментальних та андеграундних кінорухів. Ранній американський авангард став другою частиною співпраці Довженко-Центру з Ribbon International і Anthology Film Archives, і продовжив ретроспективу фільмів Сергія Параджанова в Нью-Йорку в листопаді 2024 року.

За кордоном

Українське кіно продовжило здобувати міжнародне визнання. Короткометражка анімаційна стрічка «Нічна зміна», яку створила українська креативна агенція Adshot Creative з використанням інструментів штучного інтелекту, перемогла в номінації «Найкраща коротка анімація» на фестивалі AI International

Film Festival у Лос-Анджелесі (США). А документальний фільм українського режисера Мстислава Чернова «2000 метрів до Андріївки» та анімаційна стрічка Анастасії Фалілеєвої «Я померла в Ірпені» увійшли до коротких списків премії «Оскар», які оприлюднила Академія кінематографічних мистецтв і наук (США). Також на премію претендуватиме короткометражний фільм про війну в Україні «Камінь, ножиці, папір» (Rock, Paper, Scissors) британського режисера німецького походження Франца Бьома (головну роль у фільмі зіграв український актор Олександр Рудинський). Крім того, Національна рада кінокритиків США внесла фільм «2000 метрів до Андріївки» Мстислава Чернова до п'ятірки найкращих документальних стрічок 2025 року. Документальний фільм «Ride the Line» («На межі») режисера Ігоря Волочія ввійшов до списку фіналістів спортивного кінофестивалю Paladino d'Oro (Палермо, Італія). Ще два українські фільми потрапили до переліку номінантів щорічної премії IDA Awards, яких оголосила Міжнародна асоціація документального кіно (IDA, США). «Пісні землі, що повільно горить» режисерки О. Журби номіновано одразу у двох категоріях – «Найкращий повнометражний документальний фільм року» та «Найкраща режисура». А стрічка «Дівія» Д. Грешка отримала номінацію в музичній категорії – композитор Сем Слейтер претендує на нагороду за найкращу музику до документального фільму.

На Батумському міжнародному артхаусному кінофестивалі BIAFF 2025, який проходив 13 грудня – 17 грудня у Батумі (Грузія), за підтримки Посольства України в Грузії відбулися покази українських фільмів в межах програми «Focus on Ukraine»: «2000 метрів до Андріївки» режисера Мстислава Чернова (Україна, 2025); «Дівія» Дмитра Грешка (Польща/Україна/Нідерланди/США, 2025); «Критичний стан» української режисерки Міли Жлуктенко (Німеччина, 2025); «За 769 км, Нью-Йорк» режисерки Софії Бугрій (Україна, 2025).

У чеському місті Брно, в артхаусному кінотеатрі «Kino Art», із 2 по 7 грудня тривали Дні українського кіно. Подія відбулася за підтримки Фондації Пилипа Орлика. Серед фільмів програми: «Медовий місяць», «Мишоловка», «Малевич», «Королі репу», «Сірі бджоли», «Джура-королевич», «2000 метрів до Андріївки», «Песики», «Степне».

У Торонто відбувся показ українського документального фільму режисера Мстислава Чернова «2000 метрів до Андріївки». Спеціальний показ цієї стрічки відкрив генеральний консул України в Торонто Олег Ніколенко.

4 грудня у Німеччині та Австрії розпочався прокат української сімейної комедії «Потяг до Різдва», знятої режисером Валентином Шпаковим. Фільм створено кінокомпанією Film.UA Group. Стрічку показують у 92 містах та понад 100 кінотеатрах.

Створення документальної стрічки «Сліди» Марисі Нікітюк та Аліси Коваленко отримало підтримку за кордоном. Короткометражний фільм «Сліди. Уривки» (18 хвилин), який є спеціальною адвокаційною версією повнометражного фільму для міжнародної кампанії соціального впливу, було презентовано на низці спеціальних показів та публічних дискусій, зокрема за участі герцогині Единбурзької. Рішення придбати фільм ще на стадії виробництва для показу на своїх платформах прийняв французький мовник ARTE France. Стрічка є копро-

дукцією України та Польщі. Польські продюсери польської виробничої компанії Message Film отримали фінансування для фільму від Polish Film Institute.

Європейський фонд солідарності з українським кіно (European Solidarity Fund for Ukrainian Films, ESFUF) оголосив результати відбору 2025 року та надав фінансування 13 українським стрічкам у копродукції з європейськими партнерами із загальним бюджетом підтримки понад 1 млн 525 тисяч євро.

Візуальні мистецтва

За кордоном

2 грудня у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі (Франція) відбулося урочисте відкриття виставки «Олександр Мурашко: Світло й тінь українського модерну», присвяченої 150-річчю від дня народження видатного українського художника. У відкритті взяли участь: заступниця міністра культури України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Анастасія Бондар, заступник Постійного представника України при ЮНЕСКО Микола Мовчан, президент НЦ «Мала академія наук України» Станіслав Довгий, представники Секретаріату ЮНЕСКО та іноземних представництв. На виставці було представлено репродукції картин художника з колекцій Національного художнього музею України, Харківського і Одеського художніх музеїв. Виставкову експозицію створено Національним центром «Мала академія наук України» за підтримки Міністерства закордонних справ України, Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, Постійного представництва України при ЮНЕСКО, а також Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури України, Національної академії наук України, Національної академії мистецтв України та Національної академії педагогічних наук України.

У просторі Ex Tintostamperia в Комо (Італія) відбулося відкриття міжнародного культурного проекту «Promessi Sposi – Art, Design & Fashion UA–IT», створеного за ініціативи громадської організації Vitaukr та її голови Наталії Сасіної. Виставка об'єднала понад сотню українських та італійських митців, пропонуючи сучасне художнє прочитання роману Алессандро Мандзоні «Заручені». Серед українських – Олександр Лідаговський, Олена Тригуб, Юрій Одробінський, Галина Єрко, Олена Абакумова та ін. Чільне місце у проекті посіли роботи харківської групи ArtBat – Ольги Нікітенко та Олени Чуєвої.

У Мюнхені (Німеччина), у локації Sag mir Buch und Wein, відбулося відкриття галерейної виставки робіт української художниці-дослідниці петриківського розпису Катерини Костюк. До заходу долучилося Генеральне консульство України в Мюнхені.

Музеї. Охорона культурної спадщини

В Україні

Міністерство юстиції України уклало угоду з іспанською юридичною фірмою Clifford Chance S.L.P. на 40 тис. євро для представлення України в Іспанії у справі про повернення 11 предметів скіфського золота. Йдеться про коштовні предмети VIII–IV століть до нашої ери, в тому числі золоті сережки, кулон, чо-

кери та пектораль, які мають художнє, історичне і наукове значення. Ще з 2014 року щодо них триває кримінальне провадження.

У Національному заповіднику «Києво-Печерська лавра» відбулося відкриття виставкового проєкту «Київське князівство XIV–XV століть. Український фактор у безпеці Європи», який було реалізовано за підтримки Міністерства закордонних справ України та у співпраці з дослідниками зі Швеції й Литви. Експозицію зосереджено на історичному розвитку Києва після руйнування міста у 1240 році. Куратори виставки – український науковець, доктор історичних наук Олег Однороженко та незалежна дослідниця Марина Траттнер (Швеція).

Покровський історичний музей, фонди якого були релоковані у більш безпечний регіон країни, отримав від Японії обладнання для збереження цих фондів. Таку підтримку було надано в межах грантової програми «Культура єднає: Музеї Японії – Музеям України», що реалізується ІСОМ України за фінансової допомоги ІСОМ Японії та Японської асоціації музеїв. У межах гранту музей отримав металеві стелажі, спеціальні коробки для зберігання та транспортування музейних предметів, а також конверти для паперових експонатів.

У Миколаєві цифрують 250 предметів єврейської культурної спадщини з музейних та приватних колекцій в межах ініціативи «Хаверим: цифрова колекція юдаїки Миколаєва». Проєкт реалізує Платформа MY ART у партнерстві з Агенцією розвитку Миколаєва за підтримки Європейського Союзу через програму «Дім Європи». Ініціативу «Хаверим: цифрова колекція юдаїки Миколаєва» спрямовано на створення відкритої цифрової колекції пам'яток юдаїки з зібрань провідних культурних інституцій міста.

10-11 грудня в Ужгороді проходила Міжнародна науково-практична конференція «Історична та Культурна спадщина в прикордонному регіоні» в рамках грантового проєкту Interreg VI-A NEXT Програми Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна «Поза національностями. Етнографічні та культурні подібності між румунами, українцями та словаками регіону Верхньої Тиси». Мета заходу – популяризація культурної спадщини прикордонного регіону, популяризація музейних колекцій шляхом їх цифровізації. В рамках проєкту було передбачено цифровізацію колекцій трьох музеїв: повітового музею Сату-Маре (Румунія), Закарпатського музею народної архітектури та побуту та Музею української культури в Свиднику (Словаччина).

За кордоном

1 грудні перша леді України Олена Зеленська взяла участь у підписанні меморандуму про впровадження українського аудіогіда в Музеї історії та культури Середньовіччя Клюні (Париж). Під час зустрічі О. Зеленської з мером Парижа Анн Ідальго та керівниками музеїв міста відбулося підписання також декларації про запровадження україномовних аудіогідів ще в 14 музеях, які входять до державної установи Paris Musées (Паризькі музеї). Зокрема у паризькому Музеї сучасного мистецтва, Музеї Бальзака, Паризьких катакомбах, Музеї моди та інших.

До Міжнародного списку культурних цінностей під посиленням захистом ЮНЕСКО внесено ще 19 об'єктів української культурної спадщини. Відповідне рішення ухвалив Комітет ЮНЕСКО із захисту культурних цінностей у разі збройного конфлікту на своєму засіданні 4 грудня. Ідеться про такі об'єкти: Аккерманська фортеця в Білгород-Дністровському Одеської області, Успенський собор у Харкові, Покровська церква у Харкові, Харківський академічний український драматичний театр ім. Тараса Шевченка, Борисоглібський собор у Чернігові, садиба Л. Кеніга: Палац (Головний будинок) у Тростянці Сумської області, Мовчанський монастир у Путивлі Сумської області, Воскресенська церква, Спасо-Преображенський собор, Троїцький собор в Сумах, Кирилівська церква у Києві, Городище літописного міста Іскоростень у Коростені Житомирської області, археологічний комплекс «Острів Байда» в Запоріжжі, Музей мистецтв Прикарпаття в Івано-Франківську, Будівля Кірхи (Церква Святого Павла), Приморські сходи в Одесі, Одеський музей західного і східного мистецтва, Одеський національний художній музей, Одеська національна наукова бібліотека. Таким чином, загальна кількість українських об'єктів у Списку культурних цінностей під посиленням захистом зросла до 46.

У Вільнюсі відбулась презентація проекту «Культурний код Маріуполя. Зруйнований, але не знищений», створеного для збереження пам'яті про місто, яке постраждало від російської агресії. Під час заходу було представлено відтворені маріупольські килими та цифрові копії етнографічних матеріалів. Окремо було представлено історію литовської текстильної українського походження Наталі Вілкілієне. Вона займається відновленням маріупольських килимів на основі архівних фотографій та працює з традиційними техніками ткацтва. Подію організували Український центр у Вільнюсі, Литовська рада культури, Маріупольська міська рада та Маріупольський краєзнавчий музей. Презентація відбулася 10 грудня.

Література В Україні

Запрацювала французька версія Chapter Ukraine – цифрової платформи, що акумулює повну та структуровану інформацію про українські книжки, перекладені іноземними мовами. Французька стала четвертою мовною версією платформи після англійської, німецької та іспанської. На момент запуску французький каталог Chapter Ukraine налічує понад 100 книжок від 34 українських видавництв. Chapter Ukraine запустили цієї осені медіа «Читомо» і «Craft» у партнерстві зі Snig.Digital, Kavi.Agency, PEN Ukraine та Українським інститутом книги. Втілення французької версії забезпечили Український клуб Монреалю за фінансової підтримки Української каси Desjardins.

За кордоном

Україну вкотре було представлено на Гвадалахарському міжнародному книжковому ярмарку в Мексиці, який тривав з 29 листопада по 7 грудня. Серед цьогорічних учасників української програми – українські письменниці та літературознавиці Галина Крук і Наталка Сняданко, чії події зібрали велику авди-

торію. Помітною подією ярмарку стала презентація книги «Monumentos escultóricos de Palenque» («Скульптурні пам'ятки Паленке») співавторства Юрія Полюховича – українського історика та дослідника цивілізації Майя та Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Перу, Еквадору та Колумбії. Книга отримала найвищу нагороду книжкової індустрії Мексики – премію CANIEM 2025 у категорії наукових, технічних та ілюстрованих друкованих видань. Один із центральних заходів перших днів – дискусія «Художня література, конфлікт, пам'ять» за участі Наталки Сняданко та іспанського автора бестселерів Хав'єра Серкаса, яку модерував посол ЄС у Мексиці Франсіско Андре. Розмову було присвячено ролі художньої літератури у відновленні історичної пам'яті під час конфлікту. Галина Крук стала хедлайнеркою поетичної програми у межах Гвадалахарського книжкового ярмарку. Її вірші звучали українською та іспанською мовою у перекладі мексиканського поета Маріо Бохоркеса. Обидві авторки долучилися до дискусії «Досвід, наративи та стійкість» про літературу, написану жінками в часи конфлікту, а також дали інтерв'ю місцевим медіа та взяли участь у мережувальних подіях із представниками іспаномовної книжкової спільноти. Українську програму організував Український інститут спільно з FIL Guadalajara за сприяння Посольства України в Мексиці і за підтримки European Union National Institutes for Culture (EUNIC).

12–14 грудня в Токіо відбувся перший фестиваль української літератури в Японії «Голоси з України», ініційований директоркою літературної агенції Ово Вікторією Матюшою та літературною агенткою Дарією Мураками. Фестиваль підтримали Посольство України в Японії та міжнародний фонд «Відродження». Інформаційним партнером події став Український інститут книги. Подія об'єднала українських письменників, поетів, перекладачів і видавців та представила сучасну українську літературу східноазійській аудиторії. Серед учасників програми – Олена Герасим'юк, Тетяна Власова, Павло Матюша, Тамара Горіха Зерня, Мар'яна Савка, Олена Грабб, Вікторія Матюша та Дмитро Лазуткін, який долучився онлайн. Відкриття фестивалю відбулося перформансом Олени Герасим'юк і Павла Матюші «Echoes/Відлуння», присвяченим українським поетам, які загинули внаслідок російської агресії. Фрагменти перформансу було показано на національному телебаченні Японії. Серед форматів фестивалю були публічні зустрічі, поетично-музичні перформанси та неформальне спілкування – «кава з автором» із Мар'яною Савкою та Тетяною Власовою. Також учасники програми провели дискусію з перекладачем з української на японську – паном Харадом за участі Мар'яни Савки, Олени Грабб і Вікторії Матюші про розвиток української літератури в Японії.

Українське видавництво *ist publishing* на Токійській книжковій артвиставці (Tokyo Art Book Fair, TABF2025) з 11 по 14 грудня представляло артбуки та мистецькі видання українських художників і авторів у Японії. Захід відбувся на території Museum of Contemporary Art Tokyo. Україна була серед понад 200 учасників із 35 країн світу. На Tokyo Art Book Fair діяла виставка Songs японського фотографа Такаші Хомми, який відвідав домівки біженців та внутрішньо переміщених осіб, що проживають у різних країнах світу. Окремо був також

курований стенд із візуальними книжками на тему міграцій, спричинених війною. Досвід України висвітлювали книжки артстудії Agrafka.

Український науковий інститут Гарвардського університету (HURI) разом із Союзом українок Америки (UNWLA) та за підтримки Фондації HUCUS оголосили про старт міжнародної кампанії Ukrainian Book Challenge, яка має на меті підтримати українську культуру через англomовні книжки. Одним з амбасадорів проекту став історик Тімоті Снайдер. Ініціатива стартувала у грудні 2025 року та поширюється у соцмережах за принципом челенджу: учасники публікують фото або відео з придбаною книжкою англійською мовою про Україну або українського автора.

Український журналіст Максим Еріставі та автор книги «Russian Colonialism 101. Як окупувати сусіда й уникнути покарання. Ілюстрований посібник», отримав Спеціальну нагороду Міжнародної книжкової премії імені Вітольда Пілецького 2025 року (засновник премії – Інститут солідарності та мужності ім. Вітольда Пілецького (Берлін, Німеччина)).

У п'яти містах Бразилії (Салвадор (штат Баїя), Куритиба (штат Парана), Маллет (штат Парана), Рібейран-Прету (штат Сан-Паулу) та Бразиліа)) відбулися презентації поетичної книжки «Poemas da Seteira» («Вірші з бійниці») – португальського перекладу збірки Максима «Далі» Кривцова, українського військового, поета, фотографа та Героя України, який загинув на фронті. Книжку було видано португальською мовою у бразильському видавництві Rua do Sabão за підтримки програми Translate Ukraine Українського інституту книги. Переклад з української виконали Воля Єрмалаєва Франко та Патерсон Франко Коста. У місті Маллет презентацію було поєднано з відкриттям фотовиставки «Далі: Я поверну собі своє життя, обіцяю»). Презентації та виставка проходять за підтримки Посольства України в Бразилії, Українсько-бразильського центрального представництва та Фонду Максима Кривцова.

В перекладах на іноземні мови з'явилися книжки українських письменників: роман «За перекопом є земля» Анастасії Левкової польською мовою – у видавництві KEW (перекладач – Йоанна Маєвська-Грабовська, роман видано за підтримки Українського інституту книги, Міністерства культури та національної спадщини Польщі, Фонду сприяння розвитку культури та порталу «Нова Східна Європа»); роман «Вівці цілі» Є. Кузнєцової – у фінському видавництві Aula&Co (пер. – Ееро Балк), її ж роман «Спитайте Міечку» – у грецькому видавництві Βακχικόν (пер. – Дарія Сидоренко); дитяча книжка «101 маяк» Оксани Луцєвської та ілюстраторки Оксани Драчковської – в італійському видавництві I fari di Kuiv (пер. – Алессандро Акіллі); роман «Амадока» Софії Андрухович – у видавництві Větrné mlýny (пер. – Петро Х. Каліна), роман Вікторії Амеліної «Дім для Дома» в перекладі на німецьку мову – у видавництві Mauke Verlag. На німецьку мову текст переклала Ютта Ліндекугель. «Транзитна культура і постколоніальна травма» Тамари Гундорової англійською – в американському видавництві Academic Studies Press (пер. – Тетяна Савчинська); роман Гаськи Шиян «За спиною» – в італійському видавництві Nuova Editrice Berti (пер. – Алессандро Акіллі); збірка оповідань «Мисливці за щастям» Валерія Пузіка – в польському видавництві Pogranicze (пер. – Катажина Фізер).

Твори українських класиків (Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка та ін.) вперше виходять німецькою мовою в рамках проєкту «Ukrainische Bibliothek2 / «Українська бібліотека», який започаткувала німецька перекладачка Клаудія Дате Дате разом із українською письменницею Танею Малярчук. Укладачі книжок – сучасні українські письменники. Загалом вісім томів з німецькими перекладами українських класиків мають з'явитися в рамках спільного проєкту з видавництвом Wallstein. Після виходу в «Українській бібліотеці» німецьких перекладів творів Тараса Шевченка та Лесі Українки у низці міст Німеччини, а також в Австрії та Швейцарії пройшли публічні читання.

Дві українські книги – «Листи в Україну» Юрія Андруховича та «Арабески» Сергія Жадана – увійшли до переліку 60 найкращих книг 2025 року за версією польського тижневика «Tygodnik Powszechny». Книга «Листи в Україну» Юрія Андруховича у польському перекладі Томаша Ружицького вийшла друком у видавництві «а5», а «Арабески» Сергія Жадана в перекладі Міхала Петрика у видавництві «Czarne».

Сергій Жадан став лауреатом премії Єжи Гедройця від польського видання Rzeczpospolita. Нагороду заснувало польське видання Rzeczpospolita.

Бібліотеки В Україні

Волинська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олени Пчілки отримала вибрані документальні та біографічні фільми з фільмографії британського режисера Тоні Палмера, Почесного громадянина Волині: фільми про Густава Холста та Ральфа Вогана Вільямса – композиторів, 150-річчя яких нещодавно було відзначено у Великій Британії. Також до фондів надійшли стрічки з масштабного проєкту «Історія популярної музики», в яких режисер досліджує музичні явища Європи та Америки, зокрема й феномен «британської хвилі» 1960-х, що мала відчутний вплив і за «залізною завісою». Наступного року бібліотека розпочне цикл показів «Музика ХХ століття у фільмах Тоні Палмера» та презентує вибрані стрічки в межах фестивалю «Стравінський та Україна».

За кордоном

2–3 грудня у м. Берн (Швейцарія) відбулася серія заходів, присвячених підвищенню обізнаності європейської спільноти про війну росії проти української культури. Подію спільно організували Ukraine Culture Network – асоціація, що розвиває партнерство між культурними сферами України та Європи, та Публічна бібліотека м. Берн (Kornhaus Bibliotheken Bern) у тісній співпраці зі Шведською бібліотечною асоціацією. Заходи пройшли за підтримки фонду Landis & Gyg та Посольств України і Швеції у Швейцарії. На панельних дискусіях «Війна проти українських бібліотек та літератури – стійкість України» було зосереджено увагу на системному нищенні українських бібліотек, літератури та ширше – української культурної спадщини внаслідок російської агресії. Крім того, проговорили діяльність PEN Ukraine та спільні зусилля українських, швейцарських і шведських культурних та професійних організацій у підтримці бібліотечного сектору, зокрема ініціативу «Незламні бібліотеки». Від України

взяли участь письменники Андрій Курков та Катерина Єгорушкіна та адміністративна координаторка Виконавчого офісу ВГО Українська бібліотечна асоціація Вікторія Польова.

ВГО Українська бібліотечна асоціація (УБА) стала лауреатом медалі Карла Пройскера від Федерального об'єднання «Бібліотека та інформація Німеччини» (Bibliothek & Information Deutschland), яка є однією з найвищих нагород у бібліотечній сфері Німеччини. Церемонія нагородження відбулася 11 грудня у Берлінській державній бібліотеці. Українську бібліотечну асоціацію відзначено за виняткову стійкість та відданість справі збереження культури й освіти в умовах війни. Нагороду від імені УБА та всієї бібліотечної спільноти отримала культурна аташе Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина А. Подоляк. Також в онлайн-форматі до церемонії долучилася президентка ВГО Українська бібліотечна асоціація, заступниця генерального директора Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого О. Бруй – вона виголосила промову. Окрім того, цьогоріч організатори вручили й додаткову нагороду – її отримала міжнародна мережа SUCHO (Saving Ukrainian Cultural Heritage Online – Збереження української культурної спадщини онлайн), яка працює над збереженням української цифрової культурної спадщини, що може бути втрачена через знищення чи технічні збої.

Перша леді Олена Зеленська разом з дружиною прем'єр-міністра Ірландії Мері Мартін відкрили українську книжкову полицку в бібліотеці Триніті-коледжу. Захід реалізовано в межах міжнародної ініціативи першої леді України Олени Зеленської за підтримки МЗС та Міністерства культури України, а також Державного підприємства «Український інститут книги». Мета проєкту – популяризувати українську літературу за кордоном та сприяти збереженню культурної ідентичності України в усьому світі. 2 грудня офіційні відкриття українських книжкових полицок також відбулися: в бібліотеці угорського містечка Феньєшлітке (у рамках «Різдвяного марафону подій» від Посольства України в Угорщині) та у приміщенні Воєводської та міської публічної бібліотеки ім. Ц. Норвіда у місті Зелена Гура (Польща).

Благодійність

За кордоном

Україна взяла участь у Міжнародному благодійному ярмарку UNWG International Festival – Charity Bazaar, що відбувся у Відні (Австрія) під егідою Гільдії жінок ООН (UNWG). Український стенд було організовано за підтримки та співорганізаторства Стрийської міської ради, Українського жіночого союзу в Австрії / Union Ukrainischer Frauen.

У Лондоні за участі Посольства України у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії пройшов традиційний благодійний концерт українського хору «Songs for Ukraine» в приміщенні Catholic Church of the Immaculate Conception. Частина коштів, зібраних під час концерту, буде передано благодійному проєкту «Місто добра» у Чернівцях, який забезпечує комплексну підтримку жінкам і дітям, які постраждали від війни, вимушеним переселенцям та тим, хто потребує паліативної допомоги й реабілітації.

Під патронатом Посольства України в Республіці Польща у Торговому домі братів Ябковських у Варшаві відбувся масштабний благодійний ярмарок «Різдвяна майстерня», що об'єднав українську громаду. Організаторами виступили: Український дім у Варшаві, фонд UNITERS, Об'єднання українців у Польщі й українська скаутська організація «Пласт». Усі кошти, зібрані під час «Різдвяної майстерні», буде спрямовано на акцію «Свята без тата». Мета ініціативи – підготувати різдвяні подарунки для понад 19 тисяч дітей, які проживають поблизу лінії фронту в Україні та відчувають на собі тягар війни.

У межах великого європейського туру хору «Гомін» Львівського органного залу, який тривав майже місяць та включав 35 концертів у 19 містах та 9 країнах Європи (Польщі, Німеччині, Бельгії, Нідерландах, Великій Британії, Франції, Австрії, Угорщині та Чехії) вдалося зібрати близько 10 мільйонів гривень. Кошти буде спрямовано на підтримку постраждалих від російської ракетної атаки на Тернопіль 19 листопада.

Партнерство За кордоном

У німецькому місті Трір (земля Рейнланд-Пфальц) було відкрито художню виставку робіт дітей з міста партнера – Ізюма, що на Харківщині. У проєкті «Під одним сонцем» прагнули показати, як живуть маленькі українці у прифронтовому місті. Ініціаторами експозиції стали художник Штеф Беккер, голова Deutsch-Ukrainische Gesellschaft e.V. Trier Тобіас Шнайдер і волонтерка А. Стецька.

Матеріал підготувала

Ю. М. Темненко,
провідний редактор сектору ДЗК
відділу НАУІ Інформцентру
з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,29. Б/т. Зам. 14. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12